

การสร้างการยอมรับและรับรองสถานภาพ องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

พัฒนาการของงานรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน

พ.ศ. 2544 : สนับสนุนให้กลไกคณะทำงานจังหวัดรวบรวมข้อมูล
องค์กรชุมชนในแต่ละจังหวัด เพื่อการกำหนด
ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการเชื่อมโยงเครือข่าย
องค์กรชุมชน

พ.ศ. 2545 : คณะอนุกรรมการประสานงานการพัฒนาองค์กร
ชุมชนตั้งคณะทำงานศึกษาและยกร่างกรอบแนวคิด การ
รับรองสถานภาพองค์กรชุมชนเสนอ คณะกรรมการ
สถาบันฯ ให้ความเห็นชอบ

พ.ศ. 2546 - 2547 : จัดตั้งหน่วยส่งเสริมสถานภาพองค์กร

**ชุมชน ทำหน้าที่ในการส่งเสริมกระบวนการรับรอง
สถานภาพฯ ซึ่งเป็นการดำเนินการในพื้นที่ปฏิบัติการ
นำร่อง 14 จังหวัด (เลย, อุบลราชธานี, มุกดาหาร,
มหาสารคาม, พิชณุโลก, อุตรดิตถ์, พะเยา, ตราด,
ปทุมธานี, อุทัยธานี, ราชบุรี, พัทลุง, กระบี่, สตูล)**

พ.ศ. 2549 : สนับสนุนให้มีการดำเนินงานรับรองสถานภาพอย่าง

จริงจัง สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ

รับรองสถานภาพฯ จำนวน 4 ล้านบาท โดยให้

สำนักงานปฏิบัติการภาคต่าง ๆ ดำเนินการจัดให้มีการ

รับรองสถานภาพองค์กรชุมชน จำนวน 385 ตำบล

ความก้าวหน้างานรับรองสถานภาพฯ ปี 2549

1. งานสนับสนุน

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน โดยมีอาจารย์ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม เป็นประธาน

- ดำเนินการจัดประชุมจำนวน 8 ครั้ง
- ได้ออกข้อบังคับฯ ฉบับที่ 18 ว่าด้วยการรับรองสถานภาพ (มีนาคม)
- เห็นชอบแผนปฏิบัติการและคู่มือการรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน
- ออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับรองสถานภาพฯ (พฤศจิกายน)
- ให้การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชนที่ผ่านกระบวนการรับรองระดับท้องถิ่น จำนวน 2,479 องค์กร

1.2 จัดทำโครงการเสนองบประมาณโครงการเสริมสร้างฯ จำนวน 4 ล้าน
เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย 385 พื้นที่

1.3 จัดพิมพ์คู่มือการรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน จำนวน 10,000 เล่ม

1.4 ติดตามข้อมูลองค์กรชุมชนที่รับประโยชน์จากสถาบันฯ ซึ่งถือเป็นการ
รับรองสถานภาพอีกทางหนึ่ง รวมองค์กรชุมชนที่ดำเนินการรับรอง
สถานภาพในปี 2549 จำนวน 27,510 องค์กร

2. การรับรองสถานภาพโดยกระบวนการ

2.1 สำนักปฏิบัติงานภาค ได้จัดทำโครงการในพื้นที่ทั้ง 7 ภาค จำนวน 385 ตำบล
- ได้รับการรับรองระดับท้องถิ่น 5,562 องค์กร

2.2 นำเสนอสู่การรับรองโดยสถาบันฯ จำนวน 2 ภาค 2,479 องค์กร ได้แก่

- ภาคอีสาน 2,048 องค์กร จาก 11 ตำบล 7 จังหวัด
- ภาคใต้ 431 องค์กร จาก 22 ตำบล 5 จังหวัด

พื้นที่ดำเนินการรับรองสถานภาพและจำนวนองค์กรชุมชน

พื้นที่ปฏิบัติการ	จำนวนองค์กร ชุมชนที่ได้รับ การรับรอง สถานภาพ	ผลการดำเนินงานรับรองฯ โดยกระบวนการ ปี 2549			
		จำนวน ตำบล	จำนวนองค์กร ชุมชนที่สำรวจ	จำนวนองค์กร ชุมชนที่รับรอง ระดับท้องถิ่น	จำนวนองค์กร ชุมชนที่รับรอง โดยสถาบันฯ
1. ภาคเหนือ	3,935	30	-	-	-
2. ภาคอีสาน	10,486	146	4,284	4,284	2,048
3. ภาคใต้	6,353	40	684	684	431
4. ภาคกลาง	2,088	10	1,489	-	-
5. ภาคตะวันตก	2,158	47	1,607	273	-
6. ภาคตะวันออก	1,630	34	1,945	1,265	-
7. กรุงเทพฯ/ปริมณฑล	860	3	56	56	-
รวม	27,510	310	10,065	6,562	2,479

ผลที่เกิดขึ้นจากการรับรองสถานภาพ

1. คนในชุมชน/สมาชิกของกลุ่ม/องค์กรที่ได้รับการรับรอง

- มีข้อมูลองค์กรชุมชนที่ชัดเจน ทำให้เกิดการรับรู้ตัวตนที่มีอยู่จริงของกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่
- กลุ่ม/องค์กร ที่เข้าร่วมกระบวนการรับรอง ได้ประเมินสถานะ ศักยภาพ จุดอ่อน จุดแข็ง สิ่งที่กลุ่มจะพัฒนาต่อ
- เกิดการรับรู้กิจกรรมซึ่งกันและกันทำให้เกิดการประสานเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน เช่น กลุ่มผลิต กับ กลุ่มค้าขาย รวมทั้งการเห็นตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาของกลุ่มอื่นแล้วนำไปขยายในกลุ่มของตนเอง
- เป็นพื้นฐานของงานพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น การเชื่อมโยงกองทุนในชุมชน การค้นหาความดี (กลุ่ม,คน) ฯลฯ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่ งานที่เกี่ยวข้อง

- การเข้าร่วมขบวนการรับรองสถานภาพทำให้องค์กรชุมชนที่ผ่านการรับรองสถานภาพ ถือว่าได้รับการยอมรับร่วมกัน อปท. สามารถสนับสนุนการพัฒนาได้ชัดเจนขึ้น ใช้ข้อมูลจากการรับรองเป็นฐานในการสนับสนุนงบ บางพื้นที่ อปท. ให้องค์กรที่เข้าร่วมจัดทำแผนเสนอสนับสนุนการพัฒนาจาก อปท.
- มีข้อมูลองค์กรชุมชนที่ชัดเจนตรงกัน บาง อปท. ได้เริ่มจัดระบบฐานข้อมูลองค์กรชุมชน ที่จะสามารถร่วมกันปรับปรุงเป็นช่วง ๆ บางพื้นที่พัฒนาเป็นศูนย์ข้อมูลชุมชนท้องถิ่น

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน สามารถนำข้อมูลองค์กรชุมชนที่ผ่านการรับรองสถานภาพ ไปใช้ประโยชน์ในการจัดการสนับสนุนได้ เช่น การแก้ไข พรบ. ส่งเสริมสวัสดิการสังคม ซึ่งเพิ่มเรื่องสวัสดิการชุมชนใน พรบ. ดังกล่าว ได้ให้นิยามองค์กรสวัสดิการชุมชน โดยอ้างอิงถึงการได้รับการรับรองสถานภาพตาม พรฎ. จัดตั้ง พอช.

- เกิดกระบวนการจัดความสัมพันธ์ใหม่ ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยภาครัฐ ให้ความสำคัญกับภาคประชาชนมากขึ้น ให้โอกาสมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจในการทำงาน หรือให้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานพัฒนา ชุมชนท้องถิ่น โดยหน่วยงานภาคี ทำหน้าที่หนุนเสริม

ข้อจำกัดจากการดำเนินงาน

- รูปแบบและวิธีดำเนินงาน ส่วนใหญ่เป็นการบริหารโครงการโดยสำนักงานปฏิบัติการภาค ซึ่งเจ้าหน้าที่มีภารกิจประจำ และต้องเคลื่อนในงานเร่งด่วน (เช่น น้ำท่วม) ทำให้การดำเนินงานรับรองสถานภาพไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้
- ในบางพื้นที่ขาดการติดตามสนับสนุนเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรองฯ ตามแผนงานที่วางไว้
- การรวบรวมข้อมูลองค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรองสถานภาพฯ ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

- พื้นที่ที่มีความตื่นตัวมาก องค์กรชุมชนสามารถประเมินสถานะ ศักยภาพ เกิดความภาคภูมิใจ เป็นฐานการพัฒนาให้กับงานต่าง ๆ ในชุมชน
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. ได้รับรู้ข้อมูลกลุ่ม ง่ายต่อการแยกแยะองค์กรชุมชนเพื่อให้การสนับสนุน

แนวทาง กลไกการดำเนินงานฯ ปี 2550

คณะอนุกรรมการโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน เห็นชอบในหลักการและงบประมาณโครงการรับรองสถานภาพองค์กรชุมชนฯ ปี 2550 จำนวน 8,000,000 ล้านบาท โดยให้คณะอนุกรรมการรับรองสถานภาพฯ และคณะอนุกรรมการประสานงานฯ 67 คน เป็นผู้กำหนดแนวทาง กลไกและงบประมาณ ในเบื้องต้นคณะอนุกรรมการโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนฯ ได้มีข้อคิดเห็นและข้อสังเกต ดังนี้

1) การดำเนินงานและการใช้งบประมาณต้องเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสำนักงานปฏิบัติการภาคกับขบวนชุมชนในภาค โดยที่สำนักงานปฏิบัติการภาคมีบทบาทเป็นผู้เอื้ออำนวยและมีทุกภาคส่วนในชุมชนร่วมดำเนินการ ร่วมเรียนรู้และให้การรับรอง

2) การดำเนินโครงการเน้น “ชุมชนเป็นแกนหลัก” โดยเป็นการรับรองสถานภาพในชุมชนท้องถิ่นซึ่งกันและกัน เป็นการยอมรับการมีอยู่ขององค์กรชุมชน

แนวทาง กลไกการดำเนินงานฯ ปี 2550

ในการประชุมคณะอนุกรรมการรับรองสถานภาพฯ วันที่ 4 มิถุนายน 2550 ได้มีข้อคิดเห็นต่อแนวทางการขับเคลื่อนงานรับรองสถานภาพ ของพื้นที่/ภาค/ส่วน ดังนี้

1. การดำเนินงานรับรองสถานภาพฯ ให้เป็นการดำเนินงานโดยขบวนการชุมชนในภาคร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น โดยมีสำนักงานปฏิบัติการภาคมีบทบาทเป็นกองเลขาสนับสนุน
2. ให้มีการจัดกลไกและคณะทำงานรับรองสถานภาพฯ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาค โดยเชื่อมกับกลไกการทำงานระดับพื้นที่เดิมเข้มแข็งอยู่แล้ว
3. ให้มีการทำงานเชื่อมโยงกับประเด็นงานพัฒนาในพื้นที่ ได้แก่ พี่นพ ชุมชนท้องถิ่น สวัสดิการ สภาองค์กรชุมชนท้องถิ่น บ้านมั่นคง การจัดการที่ดิน และที่ทำกิน (บ้านมั่นคงชนบท) เป็นต้น

ข้อเสนอเพื่อหารือ

1. แนวทางการขับเคลื่อนงานรับรองสถานภาพฯ โดยให้ชาวบ้านชุมชนเข้ามาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานรับรองสถานภาพฯ ในพื้นที่
2. แนวทางการเชื่อมโยงงานรับรองสถานภาพฯ กับงานประเด็นต่าง ๆ เช่น สวัสดิการชุมชน, ทรัพยากร, บ้านมั่นคง, แผนชุมชน ฯลฯ
3. การติดตามเพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนที่ผ่านการรับรองสถานภาพฯ